

KOYUNLARIN MEME DERİSİNDE MEYDANA GELEN EKZEMA VE DERMATİTİSLERİN SAĞITIMINDA HALOMETAZONUN ETKİSİ ÜZERİNE ARAŞTIRMA

Hüseyin Timurkan¹

**A Study on the Effect of Halometason on the Eczematous and Des-
matousus on Udder Skin of Sheep.**

Summary: *In this investigation, the effect of Sicorten cream in which halometason is an active ingredient on the eczematous and desmatousus on udder skin of sheep was studied. Halometason was tested on 64 sheep of 3-6 year old. The positive result was obtained the fourth day 21.87 %, sixth day 65.62 %, seventh day 93.94 % respectively after the beginning of treatment.*

Özet: *Bu çalışmada koyunların meme derisinde görülen ekzema ve dermatitislere tedavisinde halometazon etkin maddeli Sicorten kremin etkisi araştırıldı. Araştırma materyali olarak 3-6 yaşları arasında 64 baş koyun kullanıldı. Sırası ile tedavinin 4.gününde % 21.87, 6.gününde % 65.62, 8.gününde % 93.74 oranında pozitif sonuç elde edildi.*

Giriş

Yaz aylarında sıcaklık, ter, idrar, toz ve toprak gibi faktörler koyunların meme derisinde irritasyona sebep olmaktadır. Bu irritasyon ve kontaminasyon bozuk hijyenik şartlarla hassas bir duruma gelen meme derisinde ekzema ve dermatitisin oluşumunda önemli bir rol oynar.

Memede ağrı, kızarıklık, şişlik, ısı artışı ve ekzema lezyonları oluşur. Hastalarda ağrılı ve sıkıntılı bir yürüyüş dikkati çekmekte ve sürüyü geriden takip ettikleri görülmektedir.

Veteriner hekimlik alanında ekzemanın tedavisi hayvanın nevine, şüphe edilen sebebe ve ekzemanın yerleştiği yere göre değişik metotlarla yapılmaktadır. Özellikle ilaçlı tedavi denemelerinde değişik ilaç terkiplerinin kullanılmasının yararları ileri sürülmüştür. Hijyen, bakım ve beslenmenin ekzemanın oluşumunda önemli bir faktör olduğu bildirilerek, hayvanların

1: Yrd.Doç.Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Doğum ve Reprodüksiyon Hastalıkları Anabilim Dalı, Van - TÜRKİYE

temiz, havalı kuru ve aydınlık barınak ve ahırlarda barındırılmasının şart olduğu vurgulanmıştır. Evcil hayvanların ekzema tedavisinde başarılı olunması için vücudunun temiz tutulması şarttır. Ekzemalı bölgelerin sık sık ıslanmasına mani olunması, tedavi öncesi bu bölgenin ılık sabunlu sularla yıkanıp kurulması gerektiği önerilmektedir. İlaçlı tedaviye başlamadan önce ekzemalı bölgedeki kir ve kabukların vazelin ve benzeri yumuşatıcı maddelerle yumuşatılıp uzaklaştırılmasından sonra tedavinin yapılmasının sağıtımında başarı oranını artırdığı bildirilmektedir (1).

Erk ve Arkadaşları (5), evcil hayvanlarda meme ve meme başı derisinin ekzematöz hastalıklarının sık sık ortaya çıktığını vurgulamışlardır. Hastalığın tedavisinde rasyonun ayarlanmasının gerektiğini belirterek, daha çok bakterisit ve bakteriostatik pomatların haricen kullanılmasının gerektiğini bildirmişlerdir. Ayrıca, epitelizasyonu artırıcı ve sağımı kolaylaştırıcı semptomatik tedavilerin de yapılmasının gerekli olduğunu öğütlemişlerdir.

Şahal ve Irmak (8), ekzemanın tedavisinin, hijyenik şartların düzeltilmesi, diyet uygulanması, ilaçlı tedavi, nonseptik protein sağıtımı, ışın tedavisi ve hormon tedavisi ile mümkün olabileceğini belirtmektedir.

İnsan hekimliğinde ekzema ve dermatitis konusu veteriner hekimlik alanına nazaran çok yönlü olarak araştırılmıştır. Yapılan ilaçlı tedavi denemeleri sonucu "halometazon" un ekzema ve dermatitislerin tedavisinde çok iyi sonuçlar verdiği gözlenmiştir (2,12).

İlk yerel kortikosteroid olan hidrokortizonun tanımlanmasından sonra, bu ilaçlar dermatolojide en gözde preparatlar arasında yer almışlardır (10). Yerel kortikosteroid kullanımı, birçok deri hastalığının etkin tedavisini sağlamış ve hastaların doktora bağlı tedavi gereğini azaltmıştır. Günümüzde çok çeşitli yerel kortikosteroid bulunmasına rağmen, hâlâ iyi tolare edilen güçlü, çabuk etkili bir kortikosteroide gereksinim vardır. Bu alandaki araştırmalarda temel amaç, çok iyi tolare edilen, etkin, düşük konsantrasyonla kısa sürede iyileşme sağlayan yerel kortikosteroidleri geliştirmek ve bunları tedavide kullanmaktır (10,15).

Uluslararası klinik araştırmalar ile halometazon kremi akut, subakut, infekte olmayan ekzema ve dermatitlerin tedavisinde etkin olduğu anlaşılmıştır. Hastaların büyük bölümünde deri lezyonlarında tam iyileşme gözlendiği, etkinin kısa sürede başlaması nedeniyle erken iyileşme meydana geldiği bildirilmiştir (14,15). Açık veya çift kör araştırmalarda, diğer güçlü kortikosteroidler ile karşılaştırıldığında halometazonun (Sicorten) krem, betametazon-fluocorolone capronate kremlere göre önemli derecede üstün bulunmuştur (15).

Sicorten krem'in üstünlüğü terapötik etkisinin kısa sürede başlaması ve tedavi süresini kısaltmasıdır. Ayrıca Sicorten krem'in tedavi gücü halcinonide ve betametazon valerate içeren kremler kadar etkin bulunmuş, fakat etkisi bunlara kıyasla daha erken dönemde ortaya çıkmıştır. En güçlü olan clobetasol 17-propionate içeren kremlere göre bile, etkisi daha kısa sürede başlamaktadır (10).

Yapılan dış kaynaklı çalışmalarda halometazonun etkisinin kısa sürede başladığının ileri sürülmesi göz önüne alarak, bu çalışmada da pomatlar arasında karşılaştırma yapmadan koyunların meme ekzema ve dermatitilerinin tedavisinde sicorten krem'in etkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

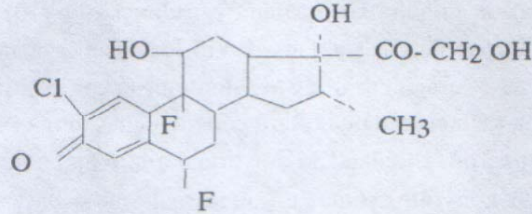
Materyal ve Metot

Bu araştırma, Van'ın Alaköy, Harabe, Mollakasım, Göllü ve Kasımoğlu köylerinden temin edilen 52 baş Akkaraman, 12 baş Morkaraman koyun üzerinde yapıldı. Materyalin tamamı Haziran ve Temmuz aylarında görülen meme dermatitisi koyunlardan seçildi.

Koyunlarda özellikle kırkım öncesi görülen meme derisi dermatitilerinin tedavisinde etken maddesi halometazon olan Sicorten krem kullanıldı.

Sicorten krem 3 halojenli bir kortikoid olan halometazon'u içerir: 2-kloro-6, 9- difluoro -11 B 17,21- trihidroksi -16 -metil preyna - 1,4- dien- 3, 20 dion (=halometazon) serbest alkol formundadır (2).

Şekil 1. Halometazonun kimyasal yapısı

Sicorten krem hidrofilik, yağsız, hafif asidik, su içinde yağ emülsiyonu şeklindeki baz içinde mikrokristaller halinde % 0.05 oranında aktif madde içerir. Eksipiyantı, yağ, sodyum lauril sülfat, gliserin, propilen glikol ve su içerir. Parfüm içermez. % 1 oranında fenoksientol prezervatif olarak ilave edilmiştir (2).

Yapılan klinik muayene sonunda, meme derisinde ekzema lezyonları görülen koyunlar sürüden ayrıldı. Daha çok idrar, dışkı ve pisliklerle bulaşık olan

ve meme lezyonlarının oluşumunda önemli rol oynayan kuyruk kenarları ve kavram bölgesindeki bulaşık kirli yünler kırıldı.

Meme, bacak araları, kuyruk altı ve kavram bölgesi ile arka bacakların iç kısımları ılık sabunlu sularla bolca yıkanarak iyice temizlendi. Yıkamayı müteakip temiz bir havlu, bez veya pamukla yıkanan kısımlar tamamen kurutuldu. Meme lobu ve meme başı derisi üzerinde kuyruk altında, arka bacağın iç yüzünde meydana gelen lezyonların yayılış durumu dikkate alınarak yeterli miktarda sicorten krem haricen kullanıldı.

Deri üzerine sürülen krem parmak uçları ile iyice ovularak deriye nüfuz etmesi sağlandı. Krem sürülen bölgelere herhangi bir tampon ve bandaj tatbik edilmeden açık bırakıldı. İşlem günde iki kez tekrarlandı.

Tedaviye alınan hayvanlar tedavileri süresince sürüden tecrit edildi. Hayvanlara özel bir rasyon verilmeden köye yakın otlaklarda özel gruplar halinde otlatıldı.

Meme başı üzerinde ve özellikle meme başı deliğine yakın yerlerde yaygın bir şekilde meydana gelen lezyonlu memelerin sağımına özel itina gösterildi. Sağım sırasında çok hassasiyet gösteren ve ağrı duyan koyunların sağımına metal steril meme sondaları kullanılarak yardımcı olundu.

Bulgular

Yaz aylarında sıcakların artması ile nemli kalan meme idrar, gübre ile bulaşık olan memenin yan taraflarındaki yünlerle iyice hassas bir vaziyete gelmektedir. Van bölgesinde koyun yetiştiriciliği yapan yöre halkının bir özelliği olarak koyun sürücüleri geceleri meraya çıkartılıp otlatılır. Sağım ve dinlendirme amacı ile öğleye doğru sürü köye getirilir. Gerek köylerin toprak yolları, gerekse sıcaklarda peş peşe sıralı bir şekilde yürüyen koyunlar ayakları ile kaldırdıkları toz toprak ve pisliklerin ıslak meme derisine yapışmalarına sebep olurlar. Böylece hassaslaşan meme derisi, uzun bir yürüyüş sonucu bacağın iç kısımlarına ve sarık kontamine yünlere sürtünerek tahriş olmaktadır.

Önceleri memede hafif kızarıklık, şiş ve ağrı ile ortaya çıkan bu meme semptomları ileri vakalarda mastitis, ve daha ciddi meme derisi lezyonları ile görülmektedir.

Bazı koyunlarda görülen kene enfektasyonları nedeni ile meme derisi ve arka bacak iç yüzünde kan emen kenelelerin oluşturduğu travmatik lezyonlara rastlandı.

Yaygın bir şekilde kene istilarına uğramış olan hayvan- lara banyo şeklinde kene mücadelesi yapıldı.

Tedaviye alınan 64 baş koyunun tedavi başlangıcından itibaren sırası ile ilk 4.günde 14 baş % 21.87, 6.gün de 28 baş % 43.75, 8. günde 18 baş % 28.12'si yapılan tek tip tedavi metoduna olumlu cevap vermiştir.Yapılan sekiz günlük tedavi gözlemleri sonunda 4 Morkaraman 2 Akkaraman koyunda olumlu bir tedavi olma eğilimi görülmediğinden tedavilerine 8.günden sonra devam edilmemiştir.

Tartışma ve Sonuç

Beşeri hekimlikte dermatozlar, kortikosteriodli kremlere yanıt veren başlıca hastalık grubudur. Yapılan karşılaştırmalı klinik araştırmalarda, etken maddesi halometazon içeren (sicorten krem) kremin infekte olmuyan akut ekzamatöz dermatitlerin tümünde başarılı bulunmuştur.Araştırmalarda halometazon kremin başarı oranı %89.7-95 olarak tespit edilmiş, buna karşın bu oran karşılaştırılan diğer preparatlarda %81.9 bulunmuştur (15).

Yapılan birçok araştırmada sicorten krem ile karşılaştırılmalı olarak yapılan tedavi denemelerinde sicorten kremin etkisinin 3 gün içinde başladığını ve terapotik etkinin erken dönemde görüldüğü bildirilmiştir. Bu etki stratum korneu dan halometazon'un aktif panatrasyonuna bağlanmaktadır. (10.14).Bu nedenle koyunların meme ekzema tedavisinde kullanılan sicorten krem aynı amaçla kullanılan benzeri diğer preparatlarla karşılaştırılmamıştır.Sicorten krem kullanılarak yapılan tedavide %93,74 oranında başarılı tedavi elde edilmesi Halometazon'un bu etkisinin hayvanlar üzerinde de gösterdiğini ortaya koymuştur.

Sicorten krem tedavi edilen hastaların % 5.1'inde karşılaştırılan preparatlarla tedavi edilenlerin % 5. 7' sinde yan etkilerin ortaya çıktığı bildirilmiştir.Bu yan etki nedeni ile olguların % 0.09'unda tedavi kesilmiştir. Hastalarda yanma hissi, deride kuruluk, pruritus ve uygulama bölgesinde irritasyon, telenjektazi,follikulit en sık bildirilen yan etkiler olarak sıralanmaktadır. Bunlara rağmen Sicorten kreme karşı aşırı duyarlılık, deri atrofisi ve transkütan emilime bağlı sistemik yan etkiler bildirilmemiştir (3,4,6,7,9,11,).

Bu araştırmada Sicorten krem uygulamalarına bağlı olarak koyunlarda gözle görülebilir herhangi bir patolojik ve allerjik reaksiyonla karşılaşılması.

Sonuç olarak koyunların meme derisinde meydana gelen ekzema ve dermatitislerin tedavisinde halometason etki maddeli preparatların kullanılabileceği kanaatine varılmıştır.

Kaynaklar

1. Altan, Y. (1969): *Evcil Hayvanların İç ve Deri Hastalıkları*, A.Ü. Vet. Fak. yayınları 293-141 A.Ü. Basımevi, Ankara.
2. Bellandini R. Martine G. Cambiaghi, G ve ark. (1984): *Long term use of Sicorten ointment in chronic recalcitrant dermatoses. British Journal of Clinical Practice* 38 (11/12).
3. Blum, G. Yawalkar, S.J. (1983): *Evaluation of halometasone cream in the treatment of paediatric patients with acute eczematous dermatoses. J. İnt. Med. Res.* 11, Suppl. 1:8.
4. Ciba-Geigy: Sicorten (1983): Üç halıjenli Yeni Yerel Kortico Steroid, Ciba Geigy yayını, Basel.
5. Erk, H., Doğaneli, M., Akkayan, C. (1980): *Veteriner Doğum Bilgisi (Ostetrik) ve Jinekoloji*, A. Ü. Vet. Fak. Yayınları, 363, A.Ü. Basımevi, Ankara 469-484.
6. Galbiati, G., Bonfacini, V., Candiani, F. (1983): *Halometasone cream by day and halometasone ointment at night for the treatment of patients with chronic psoriasis vulgaris. J. İnt. Med. Res.* 11. Suppl. 1:31 .
7. Herz, G., Yawalkar, S.J., Weirich, E. G. (1983): *Evaluation of halometasone ointment in the treatment of paediatric patients with chronic eczematous dermatoses. J. İnt. Med. Res.* 11 Suppl. 1:21.
8. Schuppli, R., Dressler, H., Yawalkar, S.J., Weirich, E.G. (1983): *Klinisch Vergleichsprüfung zwischen einem neuen trihalogenierten Dermatokortikoid (Halometason) und Betamethasondipropionat. Z. Haut-Kr.* 57, 230.
9. Schwarz, K. J., Konzelmann, M., Yawalkar, S.J., Schoenenberger, P.M. (1982): *A double-blind comparison between a new trihalogenated dermatocorticosteroid (halometasone) cream and clobesol-17-propionate (Dermatove) cream. Brit. J. Clin. Pract.* 36 192.
10. Şahal, M., Irmak, K., (1988): *Evcil Hayvanlarda Eczema; Vet. İnk. Dergisi* 58. 3-4. anal Matbaası, Ankara.
11. Tomasini, C., Castiglioni, G.: (1983): *Plasma cortisol studies with 0.005 % halometasone cream and ointment in patients with psoriasis. J. İnt. Med. Res.* 11, Suppl. 1.38.

12.Tüzün Y., Mat, C., Dervent, B.(1986):*Akut ve kronik seyirli dermatozlarda yeni üç halojenli yerel kortikoid halometason krem'in etkisi.Deri hastalıkları ve Frengi Arşivi* 20. (1)- 11-19.

13.Weitgasser, H., Yawalkar,S.J . (1983):*Clinical evaluation on the long-term use of halometasone ointment in chronic eczema and psoriasis. J.İnt. Med. Res. 11,Suppl. 1:34.*

14.Yawalkar,S.J.,Macarol, V.,Montanari, C.(1983):*An overview of international clinical trials with halometasone cream.J.İnt. Med. Res. 11,Suppl. 1:1 .*

15.Yawalkar, S.J., Macarol, V., Montanari, C.(1983):*An overview of international clinical trials with halometasone ointment in chronic eczematous dermatoses.J.int.med.Res,11,Suppl.1:31. .*